

До причин знецінення національної валюти відносно іноземних можна віднести сезонні, психологічні та економічні фактори. Найбільший вплив за останні 6 років мали саме економічні. Україна залежна від рівня зовнішніх цін, оскільки залишається країною з сировинною економікою. Воєнні дії на Сході спричинили значне скорочення експортної валютної виручки. Суттєво подорожчало обслуговування державного боргу. Також стрімко останні 5 років стрімко розвиваються інфляційні процеси. Останнім часом додалась ще підготовка для проведення передвиборчої компанії 2019 року.

Література:

1. Дзюблюк О. В. Іноземний капітал у банківській системі України: Вплив на розвиток валютного ринку та діяльність банків / О. В. Дзюблюк, О. М. Владимир // Вісник НБУ. – № 5. 2014. – С. 26-33.

2. Долінський Л.Б. Валютний ринок України: підсумки 2014 року і ключові тенденції розвитку [Електронний ресурс] / Л.Б. Долінський. – Режим доступу :http://urik.com.ua/documents/research/Currency_market_tendency__2014_ukr.pdf.

3. Національне рейтингове агентство «Рюрік»: Аналітичний огляд валютного ринку України за підсумками 2015 року. – 21 с.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://urik.com.ua/documents/research/Currency_4_2015.pdf.

4. Національний банк України (офіційне Інтернет-представництво): Монетарна політика: Стратегія монетарної політики на 2016-2020 роки. – К., 2015. – 12 с.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=20985224&cat_id=68677

5. Національний банк України (офіційне Інтернет-представництво): Статистика: Статистика зовнішнього сектору: Показники валютного ринку (від 2013 року по лютий 2018 року): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=7693080.

6. Теорія і практика грошового обігу та банківської справи в умовах глобальної фінансової нестабільності: монографія/ О.В. Дзюблюк, В.В. Корнєєв, В.І. Міщенко та ін.; за ред. д.е.н., проф. О.В. Дзюблюка. – Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В., 2017. – 298 с.

7. Сороківська З.К. Зарубіжний досвід реалізації валютної політики в контексті забезпечення макроекономічної стабільності/ З.К. Сороківська// Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє: Щорічник. – Випуск 18/ За заг. ред. М.В. Лазаровича. – Тернопіль: ТНЕУ, 2013. – 212 с. – С. 144-154.

Мар'яна ПОГЛОД

студентка факультету фінансів

Тернопільський національний економічний університет

Науковий керівник:

к.е.н., доцент кафедри банківської справи Сороківська З.К.

ВПЛИВ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА НАЦІОНАЛЬНУ ЕКОНОМІКУ

Інфляція є однією із найгостріших проблем сучасного розвитку економіки в багатьох країнах світу. Вона негативно впливає на всі аспекти життя суспільства: знецінює результати праці, знищує заощадження юридичних і фізичних осіб, перешкоджає довгостроковим інвестиціям і економічному зростанню. Висока інфляція руйнує грошову систему, провокує втечу національного капіталу за кордон, послаблює національну валюту, сприяє її витісненню у внутрішньому обігу іноземною валютою, підриває можливості фінансування державного бюджету. Інфляція є найефективнішим засобом перерозподілу національного багатства – від

бідніших верств суспільства до більш багатих, посилюючи тим самим його соціальне розшарування [5, с.89].

За визначенням доктора економічних наук, професора В.Д. Базилевича: – «Інфляція – це стійке і відчутне зростання рівня цін, яке виникло внаслідок того, що значна частина грошової маси виявилась не забезпеченою економічними благами» [1].

Як економічне явище, інфляція існує вже тривалий час. Вважається, що її поява пов'язана з виникненням саме паперових грошей і нерозривно функціонує до сьогодні [3, 141]. Термін інфляція вперше почав вживатися в Північній Америці в період громадянської війни 1861-1865 рр. і означав процес збільшення паперово-грошового обігу. У ХІХ столітті цей термін почав вживатися також в Англії і Франції. Широкого розповсюдження в економічній літературі поняття інфляції одержало в ХХ столітті відразу після першої світової війни, а далі поширилось і на території України [5, с.89].

Для того, щоб мати певні уявлення про інфляційні процеси в Україні, слід почати з причин, які сприяють її виникненню. До таких основних причин виникнення інфляції в Україні можна віднести: диспропорцію внутрішніх і світових цін; високу монополізацію економіки; тиск зовнішнього боргу на державний бюджет. Останнє спричиняє виникнення несприятливого інвестиційного клімату і дає поштовх спекулятивному бізнесу [5, с. 90].

Надмірне затягування інфляційного процесу на досить високому рівні (в середньому на 20 %) без відчутного впливу на економічне зростання призводить до того, що інфляція набуває форми стагфляції. Вона характеризується загальним застоєм у державі (застій в економіці, виробництві, соціальній сфері) і одночасно інфляцією.

Аналізуючи інфляційні процеси в Україні, дослідники виділяють такі причини що характерні саме для економіки України: причина циклічного розвитку світової економіки; готівкова та кредитна емісія; диспропорції в структурі національної економіки України; залежність від імпортованих товарів, палива та сировини (зовнішньоекономічна причина); низька частка середнього класу в соціальній структурі; політична причина, яка проявляється у політичній нестабільності та в стосунках з іншими країнами.

Інфляція має істотний вплив на всі сфери людського життя, найбільший – в економічній сфері. Саме цим наслідком інфляція зобов'язана такою великою кількістю уваги, яку приділяють їй зі сторони держави, підприємництва, простих громадян.

Основні негативні наслідки інфляції включають в себе: надмірну кількість паперових грошей у каналах грошового обігу, що призводить до їх знецінення; зниження рівня доходів усіх прошарків населення, особливо тих, що мають фіксований дохід; зростання цін, особливо на продукцію масового вжитку; розвиток спекуляції; знецінення грошових заощаджень; нестабільність у процесах виробництва; послаблення національної валюти, зміцнення іноземних валют; напружені соціально-економічні настрої у суспільстві.

Через інфляцію виникають диспропорції у розвитку суспільного виробництва. Підприємці спрямовують позичкові капітали в ті галузі, де відбувається швидке зростання цін. Через це спостерігається явище відтоку капіталу з інших галузей. Виникає загроза занепаду виробництва. Також збільшується інвестиційний ризик,

який несе за собою скорочення капіталовкладень. Це сприяє стримуванню науково-технічного прогресу [4, с. 23].

Також негативним наслідком інфляції є перелив капіталу із сфери виробництва в сферу обігу. Поширюється спекуляція, завдяки якій прискорюється рух капіталів та збільшення прибутків. До сфери спекулятивної торгівлі також переходить значна частина робочої сили, тим самим стримуючи розвиток виробництва. Через бажання підприємців збільшити свій прибуток за рахунок спекуляції, руйнуються економічні зв'язки між суб'єктами господарювання та дезорганізується виробництво. Поширюються тінізація економіки та розвиток корупції. Під час інфляції економічні суб'єкти намагаються не тримати свої активи в грошовій формі. Це несе негативний вплив на кредитні відносини та грошовий обіг. Власникам грошових коштів відмовляється від вкладання їх у банки за умови, що через депозитний відсоток відбудеться подорожчання банківських позик. В результаті відбудеться скорочення попиту на ці позики та підприємці будуть вимушені піднімати й надалі ціни, щоб компенсувати додаткові витрати, пов'язані з оплатою відсотків. Відбувається скорочення комерційних кредитів, оскільки кредитори несуть певні ризики при продажі товарів з відстрочкою платежу, та це їм економічно не вигідно.

Проблема інфляції має для України не стільки теоретичне, скільки суто практичне значення [5, с. 90]. Але, щоб чітко зрозуміти процеси, які відбуваються нині, розглянемо динаміку та розвиток інфляції в Україні від 2008 року до вересня 2018 року.

Таблиця 1

Інфляція в Україні упродовж 2008–2018 рр. [6]

Рік	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
% за рік	22,3	12,3	9,1	4,6	4,6	0,5	24,9	43,3	12,4	13,7	5,6

Виважена грошово-кредитна політика Національного банку України забезпечила стабільність цін упродовж 2012–2013 рр. Після дворічної тенденції утримання споживчої інфляції на низькому рівні в 2014 році відбулося її суттєве зростання – до 24,9% внаслідок: девальвації обмінного курсу гривні до долара США (офіційний курс – на 97,3%); підвищення адміністративно регульованих цін (на 30,4%). Водночас відбулося стрімке зростання інфляційних очікувань підприємств та домогосподарств. На кінець 2015 року відбулося стрімке зростання рівня інфляції до 43,3, що спричинене нестабільною ситуацією на сході країни. Швидке сповільнення інфляції у 2016 році відбулося насамперед завдяки послабленню інфляційного тиску, зумовленого фундаментальними факторами. Про це свідчило стрімке уповільнення базової інфляції. Також значний вплив мали сприятливі фактори з боку пропозиції сирих продуктів харчування. Водночас основними чинниками підвищення цін стало підвищення тарифів, що регулюються адміністративно, та зростання світових цін на нафту [6].

У 2017 році споживча інфляція становила 13,7%, за даними Державної служби статистики України. Інфляція за підсумками року відхилилася від цілі головним чином через дію чинників, на які Національний банк не міг вплинути за допомогою інструментів грошово-кредитної політики. Мова йде насамперед про скорочення пропозиції окремих видів товарів через несприятливі погодні умови в першій половині року, нестабільну ситуацію у тваринництві, зростання світових цін та

зовнішнього попиту на вітчизняні продукти харчування (зокрема, м'ясо-молочної групи). Також на зростанні цін позначилися збільшення виробничих витрат, зокрема на оплату праці, та швидке відновлення споживчого попиту.

На кінець 2018 року міжнародне рейтингове агентство Fitch прогнозує інфляцію 9,1%. На думку НБУ, ключовою умовою зниження інфляції до встановленої мети залишається успішне продовження співпраці з Міжнародним валютним фондом (МВФ), що дозволить отримати пов'язане фінансування від інших партнерів України. Це буде сприяти зміцненню макрофінансової стабільності та стане позитивним сигналом для учасників ринку щодо подальшого просування у здійсненні реформ в Україні.

Література:

1. Базилевич В.Д., Базилевич К.С., Баластрик Л.О. Макроекономіка: Підручник / За ред. В.Д.Базилевича. – 2-ге вид., випр. – К.:Знання, 2005. – 851 с.
2. Вдовиченко Н. Є. Інфляція та її вплив на економіку України [Електронний ресурс] / Н. Є. Вдовиченко // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. - 2015. - № 1. - С. 93-102. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2015_1_12
3. Гачек А. П. Синтезація антиінфляційної політики в Україні [Електронний ресурс] / А. П. Гачек // Управління розвитком. - 2014. - № 4. - С. 141-142. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2014_4_60
4. Марцин В. С. Інфляційні процеси, причини їх виникнення та шляхи подолання в Україні [Електронний ресурс] / В. С. Марцин // Регіональна економіка. - 2012. - № 1. - С. 21-30. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/regek_2012_1_4
5. Сусіденко, Ю. В. Вплив інфляційних процесів на економіку України [Текст] / Юлія Валентинівна Сусіденко // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2014. – Том 18. – № 1. – 88-92с.
6. Аналіз інфляції. Офіційний сайт Національного Банку України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.

Яна ПРОЦЬ

студентка факультету банківського бізнесу

Тернопільський національний економічний університет

Науковий керівник :

к.е.н., доцент кафедри банківської справи Сороківська З. К.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ОBOB'ЯЗКОВИХ РЕЗЕРВІВ ЯК ІНСТРУМЕНТА ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИИ

Мінімальні обов'язкові резерви залишаються одним із найбільш важливих і дієвих інструментів монетарного регулювання економіки та дозволяють центральному банку забезпечувати активний вплив на динаміку макроекономічних процесів. Установлення центральним банком мінімальних резервних вимог для комерційних банків виявило можливості його впливу як на діяльність окремих кредитних установ, так і на грошову сферу економіки загалом, що вивело обов'язкові резерви у ряд найважливіших інструментів державного регулювання економічного життя суспільства [2].

Головним засобом в реалізації політики обов'язкових резервних вимог є процентна ставка, або так звана норма резервування, що показує ту суму коштів, яку банки зобов'язані утримувати на рахунках центрального банку в якості резерву.